

A portrait of David Hollanders, a man with dark, wavy hair, wearing a dark blue blazer over a light blue button-down shirt and blue jeans. He is standing in a hallway with a blue wall on the left and a white wall on the right. A framed abstract painting is visible on the blue wall. The lighting is warm and focused on him.

Interview met David Hollanders

Joop van Vliet

Het Delftse Stationsplein is letterlijk een puinhoop als ik op een stralende lentemiddag het station uitstap. De bus die ik moet hebben is onvindbaar, maar ik herinner mij dat het naar de Technische Universiteit Delft (iedereen heeft het over de TU) ongeveer 15 minuten lopen is. Ik heb dus ruim de tijd. Delft is echter veranderd en er zijn veel omleidingen en ik loop om. Die 1,5 kilometer worden er dus 2,5 en desondanks ben ik te vroeg. Ik kijk dus goed om me heen naar het nieuwe Delft, waar de Haagse Hogeschool zich aanprijst als the Hague University en even verder de Hogeschool InHolland een haast nog fraaier gebouw bezet. Er staat een raam open en ik blijf even wachten. Misschien strooit Geert Dales voor mij wat eurobiljetten naar buiten, maar niets hoor, zelfs geen frauduleus examenbewijs waait het raam uit. Vroeger schijnt dat wel anders geweest te zijn. Maar nu ben ik op weg naar een jonge, bijna-Doctor in de Economie, David Hollanders, die ondanks zijn op stapel staande proefschrift nog tijd heeft kunnen vrijmaken voor een interview met *Pensioenbelangen/Ons Pensioen*.

Pensioencentrum Tilburg

Waarom een interview met een econoom uit Tilburg, die in Delft college geeft en soms bij de UVA in Amsterdam? Tilburg wordt immers bevolkt door veel hooggeleerden, die bijna alles van pensioenen afweten en verbonden zijn aan de universiteit en/of het pensioeninstituut Netspar van Prof. Dr. Lans Bovenberg. In Tilburg zit ook prof. Dr. Harrie Verbon die, in tegenstelling tot Bovenberg meer in de lijn van *Pensioenbelangen* denkt. Daarom dus! In de promotiecommissie van David Hollanders zitten zowel Bovenberg als Verbon.

Kritische instelling

Bovendien schrijft Hollanders verfrissend over ons pensioenstelsel en is niet bang om zijn nek uit te steken. In FD Selections van 13 januari 2011 kraakte hij een open brief van jonge ambtenaren met argumenten die hij grotendeels baseerde op gegevens van de Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen. Op 17 februari 2011 betoogde hij onder de kop: **Politieke partij 50Plus heeft nog geen recht van spreken** eveneens in FD Selections, dat hun programma uit een verzameling onuitgewerkte stellingnamen zou bestaan. Ex-voorzitter van de NBP, Prof. Dr. Kees de Lange, reageerde en schreef dat het pensioenprogramma van 50PLUS berustte op de al jarenlang door de NBP uitgedragen standpunten en het Pensioenmanifest van mei 2009.

Tenslotte bekritiseerde David Hollanders in de NRC van 18 maart 2011 het Pensioenakkoord maar vooral ook de vakbonden: *'Risicodeling (...) schrijft voor dat risico's worden verdeeld over zo veel mogelijk partijen. Het is daarom onverstandig dat werkgevers zich terugtrekken als risicodragers. Ze krijgen daarbij zelfs een extreme vorm van zekerheid, in de vorm van vaste premies. Zelfs als vakbonden het (...) wenselijk achten dat de werkgevers geen enkel risico lopen en de werkne-*

mers alle, is het ongerijmd dat werkgevers in het pensioenfondsbestuur blijven zitten.

Net als bij aandeelhouders in bedrijven moet de risicodragers beslissingsbevoegdheid hebben. Werkgevers in het bestuur laten, is vragen om problemen. (...) In dezen is de positie van de vakbonden evenwel zo ontluisterend, dat de verklaring wel moet zijn, dat ze hun eigen positie in het bestuur hebben willen veiligstellen door werkelijk overal mee akkoord te gaan. Dat is menselijk, al te menselijk, maar hiermee diskwalificeert de vakbond zichzelf volledig'. De onderstrepingen zijn van mij (JvV).

Moedig man

Kijk, met zo iemand, die nog moet promoveren en te maken krijgt met een promotiecommissie die op het gebied van pensioenen zeer deskundig is en waarin zeker enkelen zitten, die de uitgesproken meningen van David Hollanders niet delen, wil ik graag een goed gesprek hebben. Want hij is niet alleen een moedig man, maar heeft ook een goede onderbouwing voor zijn controversiële uitspraken.

Het proefschrift

Het gesprek verloopt geanimeerd. Vaak hebben we aan een half woord genoeg terwijl pensioen toch een gecompliceerde zaak is, waarbij veel aspecten een rol spelen. Een bestuur van een pensioenfonds heeft maar een paar instrumenten waarmee het de opbouw en de zekerheid van de pensioenuitkering kan sturen. Daarnaast kan de overheid enige invloed uitoefenen, voornamelijk op het terrein van de wet- en regelgeving, het toezicht op de pensioenfondsen en de fiscale faciliteiten. Ook de EU, met name de regelzucht van Brussel en Straatsburg, speelt een rol. Andere belangrijke externe factoren zijn:

- het langer leven (goed voor de gepensioneerde, maar slecht voor het pensioenfonds) en daarom

CV David Hollanders

David Hollanders werd in 1978 in Amsterdam geboren en hij woont daar nog steeds. Hij studeerde geschiedenis en economie, is verbonden aan Netspar (Tilburg) en Universitair Docent bij de sectie Innovatie en Publieke Sector Efficiëntie (IPSE) van de TU Delft.

In zijn schaarse vrije tijd (zaal)voetbalt en leest hij graag. Maar ook schrijven zou je een “hobby” van hem kunnen noemen. Want behalve de al in de inleiding bij het interview genoemde artikelen, schreef hij samen met Harrie Verbon (hoogleraar Tilburg) een spraakmakend artikel: “Versoer het aanvullend pensioen, niet de AOW” dat zowel in *Trouw* (23/4/2010) als in *©Me Judice* van 29 april 2010 verscheen.

Daarnaast publiceerde hij een aantal artikelen in de wetenschappelijke vakliteratuur. Verder werkt hij aan het boek *Van economie hoeft u slechts dit te weten*. Binnenkort hoopt hij aan de Universiteit van Tilburg te promoveren over pensioenen. Daarna zal hij als post-doc verder werken aan pensioenen in het kader van het project Sociale Zekerheid in 2025 bij business-school TiasNimbas.

vaak met de negatieve term “vergrijzing” aangeduid;

- de grillen van de economie, waarbij variaties in de rentestanden en ontwikkelingen op de beurs een grote rol spelen.

... “rendementen, risicobeheersing, vergrijzing en zeggenschap” ...

Het beleggingsbeleid van pensioenfondsen berust op het afwegen van rendementen tegen de daarbij behorende risico's. Het is een onderdeel van het pensioenfondsheer of zoals dat in Nederland meestal wordt genoemd: PFG ofwel Pension Fund Governance. Zonder risico's leven is uitgesloten, dus bij PFG hoort ook het beheersen en verdelen van die risico's. Hollanders wijst er op dat risicodragers zeggenschap moeten hebben om mede te kunnen bepalen hoeveel risico zij willen lopen. Risicodragers, waaronder gepensioneerden en slapers, horen dus thuis in de besturen van pensioenfondsen. De toenemende “vergrijzing” betekent dat pensioenuitkeringen over een groter aantal jaren worden uitgekeerd en daarbij moet met de vermogensvorming en het opbouwen van buffers rekening worden gehouden. Ook de evenwichtige afweging tussen rendement en risico vraagt volgens Hollanders om zorgvuldigheid, omdat de belangen van jongeren en ouderen zullen verschillen.

Bij onderdekking van een fonds hebben ouderen een korte herstelperiode en lopen dus een groter risico dan jongeren. Het risico is af te meten aan de mate waarin gedane toezeggingen kunnen worden gehonoreerd. De eerdere onvoorwaardelijke toezeggingen zijn, min of meer sluipend, vervangen door voorwaardelijke toezeggingen, die afhankelijk zijn van de actuele situatie van het fonds. Het streven bepaalde toezeggingen gestand te doen, wordt meestal omschreven als het ambitieniveau van het fonds. Het lijkt dus of de belangen van jongeren en ouderen aanzienlijk verschillen. “In tegenstelling echter tot wat velen den-

ken”, stelt Hollanders, “is de kloof tussen jong en oud minder belangrijk dan de vergrijzing en het beleggingsbeleid of aspecten als gedane toezeggingen en het nemen van risico’s.”

Pensioenfondsen en beheersorganisaties

Zorgelijk vindt Hollanders, dat de afstand tussen de deelnemers (plus slapers en gepensioneerden) en de uiteindelijke beslissers over het beheer van het pensioenvermogen veel groter is dan vroeger. Veel pensioenfondsen hebben belangrijke beheerstaken overgedragen aan uitvoerende organisaties, die vaak meer

pensioenfondsen vertegenwoordigen. Bijvoorbeeld het ABP met als vermogensbeheerder het APG. Het vermogensbeheer van ABP is daarmee op afstand geplaatst, zoals dat in verhullend jargon heet. Het pensioenfondsbestuur heeft hierdoor minder inzicht in de risico’s die bepaalde beleggingen met zich meebrengen. Ook blijken sommige ‘hoge’ rendementen lager dan werd verondersteld en zijn er verborgen kosten, naar schatting zo’n twee procent, zoals tijdens de ‘hoorzitting’ van 31 maart 2011 bleek. Om dat verschil goed te maken moeten hogere risico’s genomen worden dan wenselijk is. Maar de afspraken die APG maakt met Alpinvest (de investeringsdochter van APG en PGM) bijvoorbeeld vallen buiten het zicht van het bestuur van ABP, waardoor de controle te wensen overlaat. Omdat de honorering van de bestuurders van Alpinvest afhangt van de behaalde resultaten is er “een grote, een perverse prikkel om het rendement te verhogen door meer risico te nemen. Als men succes boekt is de beloning hoog en bij tegenvallers is er geen bonus en rest slechts het riante salaris; de nadelen worden afgewenteld op de deelnemers en pensioengerechtigden” constateert David Hollanders. <<

¹ Ter illustratie: in 2007 bedroeg de beloning voor de medewerkers van Alpinvest 150 miljoen euro